

HAYAL-İ SİTÂRE

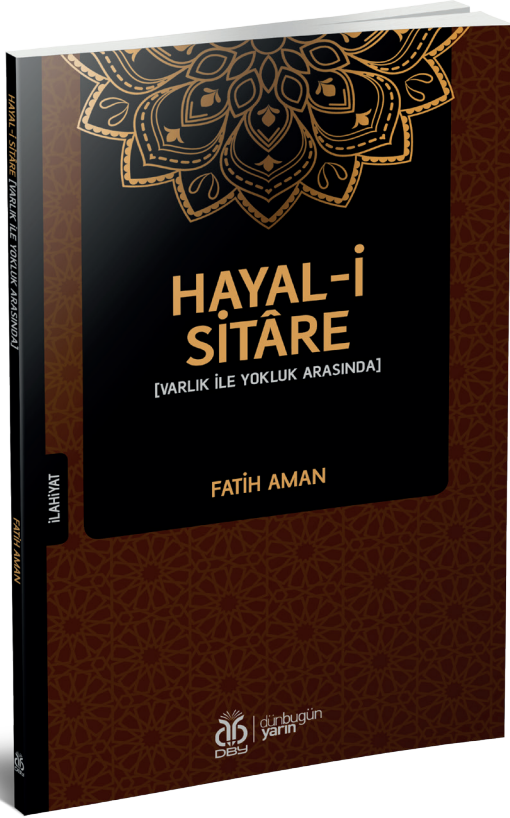
[VARLIK İLE YOKLUK ARASINDA]

FATİH AMAN

İLÂHİYAT

dünbugün
yarin

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün” ü yaşamak
“yarın” ları aydınlatır.

© 2022, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 212

İlahiyat: 13

ISBN 978-625-7471-59-6

Sertifika No: 52315

Birinci Baskı: İstanbul 2022

Yazar: Fatih Aman

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Editör: Nuh Muaz Kapan

Mizanpaj/Kapak Uygulama:

DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Egokitap (Sertifika No: 51549)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Hayal-i Sitâre [Varlık İle Yokluk Arasında]

Yazar: Fatih Aman

İstanbul : DBY Yayınları, 2022.

64 s. ; 12,0 x 19,5 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 212)

ISBN 978-625-7471-59-6

1- İlahiyat 2- İslâm Düşüncesi 3- Tasavvuf 4- Vücûd/Varlık 5- Sufi

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

HAYAL-İ SİTÂRE

[VARLIK İLE YOKLUK ARASINDA]

FATİH AMAN

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

İçindekiler

Önsöz 7

1. BÖLÜM

Anlatımlar / 11

1. Nass Merkezli Anlatım.....	13
2. İstılah Merkezli Anlatım	27
3. Nefs Merkezli Anlatım	33
Nefs-i Emmâre.....	35
Nefs-i Levvâme.....	35
Nefs-i Mülhime.....	36
Nefs-i Mutmainne	37
Nefs-i Râziye ve Marziye	38
Nefs-i Kâmile	38

2. BÖLÜM

Yansımalar / 41

1. Vehim	43
2. Hazmetme Sorunu	45

3. Mülhime Uçurumu.....	47
4. Halife-Beşer.....	51
5. Ne İşe Yarar?.....	55
Sonuç	59
Kaynakça	63

Önsöz

Allah'a Hamd, Resûlullah Efendimize, Âline ve Ashabına Salât-u Selam Olsun.

Düşünce, söz, fiil ve takrirlerin vücûd bahsiyle olan kopmaz ilişkisi tüm dinleri, fikirleri ve ideolojileri ilk etapta varlık konusuna eğilmeye zorlamıştır. Bu bahis o kadar merkezidir ki örneğin Ubeydullah Ahrar'a göre "rivayet ilimlerinin özü tefsir, hadis ve fıkhıdır. Bunların özü tasavvuf ilmidir. Tasavvufun özü ve ana konusu ise vücûd/varlık bahsidir"¹. Elinizdeki eser bu merkezi mesele üzerine yaptığımız okumalar ve aldığımız notlar sonucunda ortaya çıkmıştır². Kitapta sufilerin varlık düşüncesi üç farklı şekilde anlatılmış daha sonra da aynı düşüncenin yansımaları ele alınmıştır.

¹ Ali b. Hüseyin Safi, *Reşehat*, Çev. Mustafa Özсарay, Semerkand Yay., İstanbul, 2006, s. 505.

² Bu çalışmada diğer ontolojik görüşler dışarıda bırakılıp sadece sufilerin varlık görüşüne özet olarak değinilmiştir.

Sufiler genellikle metafor ve/veya mecazlarla varlıktan bahsetmişlerdir. Ancak sufilerin varlık düşüncesini idrak etmek bu mesele hakkında önceden okumalar yapmış olmayı³ ve sufilerin ilim düşüncesini bilmeyi gerektirmektedir. Sufilere göre ilim iki şeyi bilmektir: Kendini bilmek (marifetü-n nefis) ve Hakkı bilmek (marifetullah). İnsan bunları bilmedikten sonra ne bilirse bilsin cahildir⁴. Kula kendini ve Hakkı bildiren ilim ise tek cümle ile hakikat/tevhid ilmidir⁵. Bu ilim nefse ağır

³ Bu bağlamda vahdeti vücûd ve Muhyiddin Arabî hakkında yapılan çalışmalardan sonra kanaatimizce en azından şu eserler okunmalıdır: Gazâlî, *Mişkâtü'l-Envâr*, Çev. A. Cüneyd Köksal, Ketebe Yay., İstanbul, 2020; Abdülkâdir Geylânî, *Gavsîye Açıklaması*, Çev. Ahmed Hulûsi, Kitsan, İstanbul, 2017; Muhyiddin Arabî, *Fusûsü'l-Hikem (Tercüme ve Şerhi)*, Çev. A. Avni Konuk, İFAV Yay., İstanbul, 2017; Abdülkerim Cîlî, *İnsan-ı Kâmil*, Çev. A. Mecdi Tolun, İz Yay., İstanbul, 2015; İsmail Hakkı Bursevî, *Kenz-i Mahfî*, Çev. Abdülkadir Akçiçek, Kitsan, İstanbul, 2016; Sadreddin Konevî, *Vahdet-i Vücûd ve Esasları*, Çev. Ekrâm Demirli, İz Yay., İstanbul, 2014; Claude Adas, *İbn Arabî: Kibrit-i Ahmer'in Peşinde*, Çev. Atila Ataman, Sufi Kitap, İstanbul, 2020.

⁴ Yunus Emre'nin deyişiyle "İlim kendin bilmektir... ilim Hakkı bilmektir. Okudun da bilmedin, ha bir kuru emektir".

⁵ Bu ilim daha ziyade Muhyiddin Arabî ile şöhret bulmuş ve tasavvufun yönünü belirlemiştir. Zira tasavvuf Muhyiddin Arabî'ye kadarki dönemde Sünnî meşruiyet kazanma gayretiyle kendini fikh-ı bâtin olarak tanımlamaktaydı. M. Arabî ile tasavvuf bütün varlığı izah eden bir nazariye inşa etmeyi hedeflemiştir. Onun sistematik ve yeni bir bakışla ele aldığı varlık görüşü (vahdet-i vücud) tasavvufu, İslami ilimlere göre tanımlanan konumdan çıkarmıştır.

geldiği ve çok değerli olduğu için şeytan, insanları hakikat/tevhid ilminden uzak tutmak için ne kadar başka ilim varsa onlara yönlendirip meşgul eder⁶.

İnsanların hakikat/tevhid ilmi dışındaki ilimlere yönelmesini ilk sebebi avama yakın olan diğer ilimlerin, anlatanın etrafında kalabalık oluşturarak şöhrete giden yolu açmasıdır. İkinci sebep ise bilgi bağımlılığı denilen ve artık günümüzde de ispatlanmış olan bir olgu ile ilintilidir. Buna göre yeni bilgiler edinmek beyinde cinsellik, yemek, başarı, uyuşturucu ile aynı nöral bağları kullanmakta ve kişide haz oluşturmaktadır. Birçok insanın farkında olmadan gece gündüz zahir ilim peşinde olmasının yani bilgi bağımlısı ve bilgi obezi olmasının sebebi bu hazdır. Zahir ilmin amaç edinilmesinin hakikat/tevhid ilmine engel olması da aynı sebeptendir. Sırf ilim peşinde koşmak tam bir meşguliyettir ve asıl amaç değildir. Dikkat edilmediği takdirde ilim mekr (tuzak) olur.

Bilgi pazarlamak için değil yaşamak içindir. Bilgiyi ticaret malı gibi değerlendirenlerin bilgiye hırsı artar. Onu da bileyim, şunu da bileyim diyerek ömürleri geçer gider. Ancak trilyon bilgimiz de olsa sonsuz bilgi yanında nedir ki? Ayrıca bugün internetteki bilgi yüküne herhangi bir insanın ulaşması imkânsızdır. Bir başka söyleyişle zahir ilimde makinaları yakalamak imkânsızdır.

⁶ Ebu Nasr Serrâc, *el-Luma (İslam Tasavvufu)*, Çev. H. Kamil Yılmaz, Erkam Yay., İstanbul, 2012, s.16.

Zahir ilimde Müslümanlar ve kâfirler ortaktr. Günümüzde İslam'ı bilgi olarak müslümanlardan çok daha iyi bilen belki binlerce oryantalist gayr-i müslim yaşamaktadır. Ancak hakikat/tevhid ilmi sadece müminlere aittir ve kâfirlerin onda zerre kadar payı yoktur. Ayrıca bilmek sufilere göre işin felsefesidir. Aslolan bilmek değil ameldir ve ihlastır. Bu konuda gaflete düşenlerin nicesinin ilmi dağlar gibi olmuş ancak amelleri zerre gibi kalmıştır. Oysa amel ve ihlas olmadan kurtuluş yoktur. Ameli ihlaslı hale getirmek için de hakikat ilmi zorunludur. Bir diğer ifadeyle hakikatten nasibimiz ne kadarsa ihlastan nasibimiz de o kadardır. Bu nedenle ilim beyân değil 'ıyândır, sutûrda değil sudûrdadır.

Son olarak belirtmek gerekir ki zahir ilimde kısır döngüden kurtulmak imkânsızdır ve ihtilafsız olmaz. Akıl, vehmin hükmünden sıyrılmadığı için akılla hakikati bulma iddiasındakiler durmadan delillerini tokuşturup dururlar⁷. Bu hal teselsül edip gider. Birçok görüş zuhur eder. Dolayısıyla ehli zahir yetmiş iki millet olmuştur. Her birinin hakikatle ilgili doğru söylediği noktalar olsa da akla hâkim olan vehimleri, sırat-ı müstakimden ayaklarını kaydırmıştır.

⁷ Vehim konusuna ikinci bölümde ayrı bir başlık olarak değinilmiştir.

HAYAL-İ SİTÂRE

[VARLIK İLE YOKLUK ARASINDA]

Düşünce, söz, fiil ve takrirlerin vücûd bahsiyle olan kopmaz ilişkisi tüm dinleri, fikirleri ve ideolojileri ilk etapta varlık konusuna eğilmeye zorlamıştır. Bu bahis o kadar merkezidir ki örneğin Ubeydullah Ahrar'a göre "rivayet ilimlerinin özü tefsir, hadis ve fıkihtır. Bunların özü tasavvuf ilmidir. Tasavvufun özü ve ana konusu ise vücûd/varlık bahsidir". Elinizdeki eser bu merkezi mesele üzerine yaptığımız okumalar ve aldığımız notlar sonucunda ortaya çıkmıştır. Kitapta sufilere varlık düşüncesi üç farklı şekilde anlatılmış daha sonra da aynı düşüncenin yansımaları ele alınmıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7471-59-6

9 786257 471596